month. –2 an astrologer. –गणः (pl.) a long series of years; बहून् वर्षगणान् घोरान् Ms. 12. 54. –गिरिः, –पर्वतः 'a Varṣa mountain', *i. e.* one of the mountain-ranges supposed to separate the different divisions of the world from one another; (they are seven:—हिमवान् हेमकूटश्च निषधो मेरुरेव च। चैत्रः कर्णी च शृङ्गी च सप्तैते वर्षपर्वताः). –घ्न *a.* protecting from rain. –ज *a.* (वर्षज also) 1 produced in the rainy season. –2 one year old. –त्रम् an umbrella; छायां ते दिनकरभाः प्रबाधमानं वर्षत्रं भरत करोतु मूर्ध्नि शीताम् Rām. 2. 107. 18. –धरः 1 a cloud. –2 a eunuch, an attendant on the women's apartments; (वर्षधर्ष in the same sense). See वर्षवर. –3 the ruler of a Varṣa; वर्षधराभिवादिताभिवन्दितचरणः Bhāg. 5. 3. 16; also वर्षप-पति. –4 a mountain bounding a Varṣa. –पदम् a calendar. –पाकिन् *m.* the hog-plum. –पूगः a series or collection of years. –प्रतिबन्धः a drought. –प्रवेगः a heavy shower of rain; वर्षप्रवेगा विपुलाः पतन्ति Rām. 4. 28. 45. –प्रियः the Chātaka bird. –रात्रः the rainy season; वर्षरात्रे स्थितो रामः Rām. 4. 30. 1. –वरः a eunuch, an attendant on the women's apartments; वर्षवराभ्यागारिकैः Kau. A. 1. 21; ये स्वल्पसत्त्वाः प्रथममात्मीयाः स्त्रीस्वभाविनः। जात्या न दुष्टाः कार्येषु ते वै वर्षवराः स्मृताः॥ Ak.; M. 4. 4/5; Rām. 2. 65. 7; Mb. 9. 62. 5. –वृद्धिः *f.* birth-day. –शतम् a century, one hundred years. –सहस्रम् a thousand years.

वर्षक *a.* Raining.

वर्षणम् [वृष्-ल्युट्] 1 Raining, rain. –2 Sprinking, showering down (fig. also); द्रव्यवर्षणम् 'showering or bestowing wealth.'

वर्षणिः *f.* [वृष्-अनिः] 1 Raining. –2 A sacrifice, sacrificial rite. –3 An act, action. –4 Staying, living, abiding (वर्तन).

वर्षा (Usually *f.* pl.) 1 The rainy season, the rains, the monsoon; ग्रीष्मे पञ्चाग्निमध्यस्थो वर्षासु स्थाण्डिलेशयः Y. 3. 52; Bk. 7. 1. -2 Rain (sing. in this sense). –Comp. –अवसायः the Śarad season. –आघोषः a large frog. –कालः the rains, the rainy season; so वर्षासमयः –कालीन *a.* belonging to or produced in the rainy season. –प्रभञ्जनः a high wind. –भवः a red flowering Punar-navā. –भू *m.* 1 a frog. –2 a kind of insect (इन्द्रगोप). –भूः, –भ्वी *f.* 1 a female frog or a little frog. –2 hogweed. –3 an earth-worm. –मदः a peacock. –रात्रः 1 a night in the rainy season. –2 the rainy season.

वर्षिक *a.* Raining, showering. –कम् Aloe-wood.

वर्षितम् Rain.

वर्षीयस् *a.* (from वृष्) Showering; तपःकृशा देवमीढा आसीद् वर्षीयसी मही Bhāg. 10. 20. 7.

वर्षुक *a.* (–की *f.*) [वृष्-उकञ्] Raining, watery, pouring down water; वर्षुकस्य किमपः कृतोन्नतेरम्बुदस्य परिहार्यमूषरम् Śi. 14. 46; Bk. 2. 37. –Comp. –अब्दः, –अम्बुदः a rain-cloud.

वर्षिष्ठ *a.* 1 Oldest, very old; नमो वर्षिष्ठाय त्रिनयन यविष्ठाय च नमो Śiva-mahimna 29. –2 Strongest. –3 Largest. –4 Most thriving, prosperous; एकं वनं तद्वर्षिष्ठं पक्वखर्जूरजम्बूमत् Bhāg. 10. 20. 25 (superl. of वृद्ध q. v.).

वर्षीयस् *a.* (–सी *f.*) 1 Older, very old. –2 Stronger. –3 Very great, important; नात्मावसीदत्यस्मिंस्ते वर्षीयान्मदनुग्रहः Bhāg. 3. 9. 34 (compar. of वृद्ध q. v.).

वर्ष्मम् The body; see below.

वर्ष्मन् *n.* [वृष्-मनिन् Uṇ. 4. 164] 1 Body, form; पृथुवर्ष्मभिरश्मभिः Śiva B. 23. 64. –2 A measure, height; वर्ष्म द्विपानां विरुवन्त उच्चैर्वनेचरेभ्यश्चिरमाचचक्षिरे Śi. 12. 64; गजवर्ष्म किरातेभ्यः शशंसुर्देवदारवः R. 4. 76. –3 A handsome or lovely form. –4 Surface (as of a mountain); शकुनिशबलनीडानोकहास्निग्धवर्ष्मा Māl. 9 5. –Comp. –आभ *a.* resembling the form (of anything). –वीर्यम् vigour of body.

वर्ष्मवत् *a.* Having a body.

वर्ह्, वर्ह, वर्हण } See बर्ह्, बर्ह, बर्हण.
वर्हिण, वर्हिन्, वर्हिस् } बर्हिण, बर्हिन्, बर्हिस्.

वल् 1 Ā. (वलते; but sometimes वलति also; वलित) 1 To go, approach, hasten; अन्योन्यं शरवृष्टिरेव वलते Mv. 6. 41; प्रणयिनः परिरब्धुमथाङ्गना ववलिरे वलिरेचितमध्यमाः Śi. 6. 38; 6.11;19.42; त्वदभिसरणरभसेन वलन्ती पतति पदानि कियन्ति चलन्ती Gīt. 6. –2 To move, turn, move or turn round; वलितकन्धर Māl. 1. 29; Mv. 6. 41; दृष्टिरन्यतो न वलति K. –3 To turn to, be drawn or attracted towards, be attached to; हृदयमदये तस्मिन्नेवं पुनर्वलते बलात् Gīt. 7; Nalod. 3.5.–4 To increase; वलन्नूपुरनिस्वना S. D. 116; अमन्दं कन्दर्पज्वरजनितचिन्ताकुलतया वलद्बाधां राधां सरसमिदमूचे सहचरी Gīt. 1. –5 To cover, enclose. –6 To be covered, enclosed or surrounded. –7 To return. –*With* वि to move to and fro, roll about; स्विद्यति कूणति वेल्लति विवलति निमिषति विलोकयति तिर्यक् K. P. 10. –सम् 1 to mix, blend. –2 to connect, unite with (mostly in *p. p.*; see संवलित).

वलतम् [वल-अतच् Uṇ. 3. 109] A granary, storeroom.

वलनम् [वल्-भावे ल्युट्] 1 Moving, turning towards. –2 Moving round in a circle. –3 (In astr.) Deflection. –4 Agitation, excitement. –ना *f.* 1 Moving, turning. –2 Making of pictorial designs; अनल्पवैदग्ध्यविवर्धिनीनां पत्रावलीनां वलनां समाप्तिम्। N. 3. 118.

वलित *p. p.* 1 Moving. –2 Moved, turned round, bent round. –3 Surrounded, enclosed; समवलोक्य तमोवलितं जनम् Veda-Vyāsāṣṭaka 1. –4 Wrinkled; विशदभ्रूयुगच्छन्नवलितापाङ्गलोचनः Ki.11. 4.–5 Cast, darted; वलितलोलकटाक्षपराहतम् Māl. 8. 11. –तः A particular position of the hands in dancing. –तम् Black pepper.

वल See बल.